

„Tėčių įtraukimas į šeimos gyvenimą: kaip keisis vaiko priežiūros atostogos?“

Ekspertai atskirose darbo grupėse aptarė visuomenės pasiūlymus ir pateikė savo nuomonę bei siūlymus, kaip būtų galima perkelti direktyvos dėl tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros (Direktyva) nuostatas į Lietuvos teisinę sistemą.

Dėl vaiko priežiūros išmokos dydžių

- Nors visuomenė siūlė mažinti neperleidžiamų mėnesių apmokėjimą, kad būtų galima padidinti kitų mėnesių apmokėjimą, diskusijoje palaikytas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) pasiūlymas neperleidžiamais mėnesiais mokėti 78 proc. – išmoka turi motyvuoti, kad asmenys rinktųsi būti su vaiku.
- Išsiskyrė nuomonės dėl vaiko priežiūros išmokos dydžio antrais metais – antrais metais gali būti nustatytas mažesnis vaiko priežiūros išmokos dydis, jei antruosius vaiko priežiūros atostogų metus suprantame, kaip asmens grįžimą į darbo rinką. Kiti ekspertai pasisakė už tai, kad ne visi antrais metais nori ir gali grįžti į darbo rinką, tad vaiko priežiūros išmoka turėtų siekti bent 70 proc.
- Buvo pasiūlyta, kad dalį vaiko priežiūros išmokos dengtų valstybės biudžetas.
- Diskusijoje iškeltas klausimas, kodėl tėvo neperleidžiamus mėnesius nepridėjus prie šiuo metu esamų tėvystės atostogų (pastaba – tai neatitiktų Direktyvos).

Apibendrinant, dauguma ekspertų palaikė nuomonę, kad antrų metų vaiko priežiūros išmoka yra labai nedidelė, kad ją reiktų didinti. Tačiau kartu visi pritarė tam, kad neperleidžiamųjų mėnesių dydį reiktų palikti, kokį siūlė SADM.

Dėl vaiko priežiūros išmokos mokėjimo, kai turimas vienas iš tėvų

- Ypatingai jautri asmenų grupė – turi būti ypatingas dėmesys ir lankstumas.
- Visi sutarė, kad, nustatant, ar mama, ar tėvas faktiškai augina vaiką vienas, kiekvieną situaciją reiktų vertinti individualiai – čia galėtų pagelbėti mediatoriai, socialiniai darbuotojai, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos specialistai.

Apibendrinant, visi ekspertai pritarė, kad vieni auginantys vaikus yra ypatingai jautri grupė ir kad kiekvieną situaciją reikia vertinti individualiai. Tą daryti pasiūlyta Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai, mediatoriams, socialiniams darbuotojams.

Dėl abiejų tėvų buvimo kartu per neperleidžiamus mėnesius

Apibendrinant, pirmoji ekspertų grupė palaikė siūlymą sudaryti galimybę abiem tėvams būti vaiko priežiūros atostogose vienu metu (vienas negauna išmokos, bet būna vaiko priežiūros atostogose, kitas iš tėvų naudojasi neperleidžiamais mėnesiais ir gauna vaiko priežiūros išmoką). Antroje grupėje dauguma ekspertų nepritarė pasiūlymui ir teigė, kad tėvai negali būti vaiko priežiūros atostogose kartu.

Dėl galimybės dirbti vaiko priežiūros išmokos gavimo metu

Visi pasisakiusieji pritarė nuomonei, kad reikėtų palikti šiuo metu galiojančią tvarką, kai galima gauti tiek viso dydžio darbo užmokestį, tiek viso dydžio vaiko priežiūros išmoką, tačiau šiam pasiūlymui nepritaria Europos Komisija.

Dėl galimybės vaiko priežiūros išmokų alternatyvas palikti abi – leidžiant tėvams patiems pasirinkti 18 arba 24 mėn. trukmę, vietoje dabar esamų 12 ir 24 mėn. pasirinkimų

Didžioji dalis ekspertų grupėje pasisakė dėl lankstumo suteikimo – palikti dvi alternatyvas ir leisti tėvams pasirinkti. Dalis ekspertų pasisakė dėl išmokos trumpinimo, tačiau pabrėžė, kad reikia plėtoti vaiko priežiūros institucijų tinklą, nes be jų trumpinti išmokos mokėjimą būtų netikslinga.

Dėl galimybės vaiko priežiūros išmoką mokėti iki kol vaikui sueis 26 mėn. (prie šiuo metu galiojančios sistemos pridėti dar du mėnesius)

- Didžioji dalis ekspertų šiam pasiūlymui nepritarė, nes, pasak jų, tai dar labiau skatintų pasitraukimą iš darbo rinkos bei nesudarytų galimybės pasiekti Direktyvos tikslų, kiti pritarė pasiūlymui dėl ilginimo, nes tokiu atveju neblogintume mamų padėties ir suteiktume galimybę tėčiui pasinaudoti vaiko priežiūra įgyvendindami Direktyvos tikslą.

Apibendrinant, didžioji dalis grupės pasisakė prieš išmokos ilginimą iki 26 mėn., du grupės nariai pasisakė už išmokos ilginimą iki kol vaikui sueis 26 mėn.

Dėl galimybės neperleidžiamus mėnesius ilginti iki 6 mėnesių.

Ekspertų nuomonės prieštaringos – daugiau nei pusė pritarė neperleidžiamųjų mėnesių ilginimui arba ilginimui palaipsniui (pradedant nuo minimalių dviejų mėnesių ir po to po kelių metų didinant – Švedijos pavyzdys). Kiti diskusijos dalyviai (daugiausiai vyrai) nepritarė neperleidžiamųjų mėnesių ilginimui.

Palikti teisę tėvams neperleidžiamų vaiko priežiūros atostogų laikotarpį rinktis lanksčiai, pageidaujamaiais periodais (po savaitę, po dvi savaites, po mėnesį).

Diskusijos dalyviai pritarė dėl lankstesnio vaiko priežiūros atostogų skyrimo (savaitėmis, mėnesiais). Diskusijos dalyvių nuomone, asmenys turėtų turėti galimybę lanksčiai pasirinkti vaiko priežiūros atostogų laikotarpį, asmeniškai susitarę su darbdaviais.

Dėl galimybės savo neperleidžiamą vaiko priežiūros atostogų dalį panaudoti iki vaikui sukaks 8 metai

Diskusijos dalyviai pritarė lankstesniam išmokos panaudojimui, tokiu atveju išmokos mokėjimą sieti ne su vaiko amžiumi, o su mėnesiais ir suteikti galimybę lanksčiau pasinaudoti. Tačiau tai turi būti sutarta su socialiniais partneriais, jiems nepritarus, šis pasiūlymas būtų sunkiai įgyvendinamas.

Dėl darbdavių teisių užtikrinimo (dėl to, ar darbdavys sutiks priimti vieną iš tėvų į darbą viduryje vaiko priežiūros atostogų)

Ekspertai pritarė lankstesniam išmokos panaudojimui, taip suteikiant galimybę lengviau darbo santykius derinti su darbdaviu.

Dėl galimybės didinti vaiko priežiūros institucijų tinklą, ypačingai mažamečių vaikų, arba suteikti kompensacijas už privačius darželius

Ekspertai pritaria, kad būtina plėsti vaiko priežiūros institucijų tinklą ir ieškoti būdų, kaip tinklą plėsti ne tik valstybinių organizacijų lygmeniu, bet ir privačiu.

Dėl vaiko priežiūros išmokos mokėjimo dvynukams

- Diskusijos dalyviai teigia, kad dvynukus turėtų galėti abu tėvai prižiūrėti ir turėtų būti taikoma tokia pati praktika, kaip taikoma dabar – vienas tėvas prižiūrėti vieną vaiką, kitas tėvas – kitą. Dėl šio pasiūlymo visi diskusijos dalyviai pritarė vienbalsiai, kad reikėtų taikyti tokią pačią sistemą, kokią taikome dabar.

Siūlyta taikyti tokią pačią sistemą, kuri galioja šiuo metu.

Ekspertų diskusijos metu pateikti pasiūlymai tiek darbo grupėse, tiek bendroje bus įvertinti ir dar kartą peržiūrėti ministerijos specialistų bei vadovybės, taip pat aptarti su Europos Komisija, kai bus rengiami įstatymų projektai.